

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Təhsil psixologiyasının əsasları, PSYC304, 3KU (6AKTS)
	Departament	Psixologiya
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026–2027-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Sevinc Məhərrəmovə
	E-mail:	Sevinjmaharramova.telimchi@gmail.com
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Narimanov korpusu
	Məsləhət saatları	Əvvəlcədən e-mail vasitəsilə razılaşdırılmış vaxtda
Prerekvizitlər	-	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas ədəbiyyat Qeyd: Sillabus müasir beynəlxalq elmi ədəbiyyat əsasında hazırlanıb. Dərs mövzularının Azərbaycan dilinə tərcümələri və izahları tələbələrə paylaşılır. - Seifert, K., & Sutton, R. (2009). Educational psychology (2nd ed.). Global Text Project. - Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutu & UNICEF. (2017). İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil proqramı. - Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi. (2010). Valideyn və mütəxəssislər üçün uşaq inkişafı üzrə tövsiyələr. - Həsənova, C. (2022). Xüsusi öyrənmə çətinliyi olan uşaqları tanımaq. Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu. - Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti. (2009). Azərbaycan Respublikasının ümumi təhsil sistemində Qiymətləndirmə Konsepsiyası. Əlavə materiallar - Wood, S. E., Wood, E. G., & Boyd, D. (2005). Mastering the world of psychology. Pearson Education. - Australian Government Department of Education, Employment and Workplace Relations. (2008). Family-school partnerships framework: A guide for schools and families. - Woolfolk, A., & Usher, E. L. (2023). Educational psychology (15th ed.). Pearson.	

Kursun təsviri	Təhsil psixologiyasının əsasları fənni təhsil, təlim və öyrənmə proseslərinin psixoloji qanunauyğunluqlarını, eləcə də şagirdin inkişafına, davranışına və öyrənmə fəaliyyətinə təsir edən əsas amilləri əhatə edir. Kursda davranışçı, sosial və koqnitiv öyrənmə yanaşmaları, klassik və operant şərtlənmə, müşahidə yolu ilə öyrənmə, idraki inkişaf, yaddaş, motivasiya və fərdi öyrənmə xüsusiyyətləri nəzərdən keçirilir. İnsan inkişafının fiziki, koqnitiv, nitq və sosial-emosional istiqamətləri, eləcə də fərdi və xüsusi təhsil ehtiyacları kursun əsas mövzuları sırasındadır. Fənn həmçinin müəllim-şagird münasibətləri, təlim mühitində ünsiyyət, inklüziv təhsil, qiymətləndirmə, sinfin idarə olunması, ailə-məktəb əməkdaşlığı və müxtəlif öyrənmə modellərinin təhsil prosesində istifadəsini əhatə edir.
Kursun məqsədləri	✓ Təhsil psixologiyasının predmeti, əsas anlayışları və təhsil prosesindəki rolu haqqında nəzəri baza formalaşdırmaq. ✓ Öyrənmə və inkişaf proseslərini izah edən əsas psixoloji yanaşmaları təqdim etmək. ✓ Uşağın fiziki, koqnitiv, nitq və sosial-emosional inkişaf xüsusiyyətlərini təhsil kontekstində nəzərdən keçirmək. ✓ Ailə, məktəb, müəllim, həmyaşd və sosial mühitin öyrənmə və inkişaf prosesindəki rolunu göstərmək. ✓ Davranışçı, sosial və koqnitiv öyrənmə prinsiplərinin təhsil mühitində tətbiq imkanlarını təqdim etmək. ✓ Motivasiya, yaddaş, ünsiyyət və fərdi fərqlərin öyrənmə prosesinə təsirini araşdırmaq. ✓ Inklüziv təhsil, qiymətləndirmə və sinfin idarə olunması ilə bağlı əsas psixoloji prinsipləri təqdim etmək. ✓ Təhsil situasiyalarının elmi və psixoloji baxımdan təhlilinə zəmin yaratmaq.
Təlim nəticələri	1. Təhsil və psixologiya arasındakı əlaqəni konkret təlim nümunələri əsasında izah edə bilir. 2. Klassik şərtlənmə, operant şərtlənmə və sosial öyrənmə yanaşmalarını bir-birindən fərqləndirə və verilmiş sinif situasiyasında uyğun mexanizmi müəyyən edə bilir. 3. Mükafat, möhkəmləndirmə və cəzanın şagird davranışına mümkün təsirlərini verilmiş nümunə üzərində təhlil edə bilir. 4. Uşağın fiziki, koqnitiv, nitq və sosial-emosional inkişaf xüsusiyyətlərini yaş dövrlərinə uyğun müqayisə edə bilir. 5. Piaget, Bloom və Bruner kimi yanaşmaların əsas prinsiplərini konkret təlim fəaliyyətinə uyğunlaşdırı bilir. 6. Verilmiş öyrənmə situasiyasında yaddaş və diqqət proseslərinə təsir edən amilləri müəyyən edə bilər və uyğun öyrənmə strategiyası təklif edə bilir. 7. Şagirdin motivasiyasına təsir edən amilləri təhlil edib həmin situasiya üçün uyğun motivasiya strategiyası seçə bilir. 8. Xüsusi öyrənmə çətinliyi və digər fərdi ehtiyaclarla bağlı verilmiş şagird profilində əsas təhsil ehtiyaclarını müəyyən edə bilər və dəstəkləyici yanaşma təklif edə bilir. 9. Müəllim-şagird ünsiyyətində effektiv və qeyri-effektiv davranış nümunələrini fərqləndirib seçimini əsaslandırır bilir. 10. Verilmiş təlim məqsədi üçün uyğun qiymətləndirmə yanaşması seçə və

	həmin seçimin səbəbini izah edə bilər. 11. Sınıf daxilində davranış və ya konflikt situasiyasını təhlil edib sinfin idarə olunmasına uyğun müdaxilə planı hazırlaya bilər. 12. Ailə və məktəb əməkdaşlığını gücləndirmək üçün konkret şagird situasiyasına uyğun fəaliyyət təklif edə bilər. 13. Öyrəndiyi təhsil psixologiyası prinsipini istifadə edərək qısa dərs fəaliyyəti, sinif tapşırığı və ya öyrənmə strategiyası hazırlaya bilər.		
Tədris metodları	Məşğələ	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Praktiki tapşırıqlar	+	
	Praktiki məsələnin təhlili		
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	8-ci həftə	30
	Aktivlik		5
	Davamiyyət		5
	3 Qrup prezentasiyası (qrup işi I – 4 bal qrup işi II– 6 bal qrup qrup işi III– 10 bal (3 bal orta hesab + 7 bal praktiki işin videosu))		20
	Final imtahanı	Yanvar	40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Qrup təqdimatlarının izahı: I qrup işi – “Klassik şərtlənmənin şagirdlərin motivasiyası və akademik nailiyyətlərinə tətbiqi” - 4 bal Tapşırıq: Şagirdlərin dərslə münasibətinə, emosional reaksiyalarına və təlim motivasiyasına təsiri haqqında iki elmi məqalə tapıb oxuyun. faktorlarla bağlı iki elmi məqalə seçin və nəticələrini klassik şərtlənmə əsasında məktəb mühitinə tətbiq edin. Təqdimat — 5 slayd: 1-ci slayd: Mövzu və qrup üzvlərinin adları. 2-ci və 4-cü slayd: Məqalənin adı, müəllifləri, linki, əsas ideyası və nəticəsi. 3-cü və 5-ci slayd: Seçilmiş ideyanın tətbiqi.		

Qeyd: Elmi məqalələr qrup üzvləri tərəfindən müstəqil şəkildə tapılmalı və məqalələr etibarlı elmi mənbələrdən seçilməli; Tətbiqin düzgün hazırlanması nəzəriyyənin düzgün başa düşülməsindən asılıdır; Tətbiq hissəsi düzgün yerinə yetirilməyən işlər qiymətləndirilməyəcək. Təqdim olunan praktik ideyalar məqalələrin elmi nəticələri ilə əsaslandırılmalıdır.

II qrup işi - Operant şərtlənmə nəzəriyyəsinin təhsil mühitində tətbiqi – 6 bal (PPT - 4 bal; videoçarx və ya qısa animasiya — 2 bal).

Tapşırıq: Mükafat və cəzanın təhsil mühitində şagird davranışına təsiri haqqında iki elmi məqalə tapıb oxuyun. Məqalələr əsasında operant şərtlənmənin dörd növünün tətbiqini, effektivliyini, fərqlərini və etik risklərini müqayisə edin. Məqalələrin linklərini, qısa xülasələrini və əsas nəticələrini PPT-yə (II-V slaydlara) daxil edin.

Təqdimat — 5 slayd:

- I slayd: Mövzu, qrup üzvlərinin adları.
- II slayd: Müsbət möhkəmləndirmənin tətbiqi.
- III slayd: Mənfi möhkəmləndirmənin tətbiqi.
- IV slayd: Müsbət cəzanın tətbiqi.
- V slayd: Mənfi cəzanın tətbiqi.

Hər tətbiq slaydına uyğun yanaşmanın şagirdlərin fəallığına, intizamına, davranış pozuntularına və ya sağlam rəqabət hissəsinə təsiri izah edilməlidir.

Videoçarx: Təqdim olunan nümunələrdən biri qısa animasiya və ya videoçarxla praktik şəkildə göstərilməlidir.

Qeyd: Məqalələr qrup üzvləri tərəfindən müstəqil seçilməlidir. Tətbiq hissəsi nəzəriyyəyə uyğun hazırlanmadıqda həmin hissə qiymətləndirilməyəcək.

III Qrup işi — Piagetin Koqnitiv İnkişaf Nəzəriyyəsinin tətbiqi

Praktik tapşırıq: Uşağın yaşına uyğun koqnitiv bacarıqları eksperimental fəaliyyətlərlə qiymətləndirin və nəticələri video şəklində təqdim edin.

Tələblər:

- Fəaliyyətlər 1–4 uşaqla keçirilə bilər.
- Hər qrup üzvü 3–4 fəaliyyəti fərdi şəkildə icra etməlidir.
- Hər koqnitiv xüsusiyyət üçün 2–4 fəaliyyət seçilməlidir.
- Uşaq üçün rahat və təhlükəsiz mühit yaradılmalıdır.
- Masaya yalnız həmin fəaliyyət üçün lazım olan materiallar qoyulmalıdır.
- Yekun video 6–10 dəqiqə olmalıdır.
- Valideynin əvvəlcədən razılığı alınmalı və uşağın yaşı

	göstərilməlidir. • Videolar sinif qrupu üçün yaradılmış YouTube kanalına yalnız “Unlisted” (linki olan şəxslər üçün əlçatan) formatında yüklənməli və qiymətləndirmə üçün linklər müəllimlə paylaşılmalıdır. Hesabat tapşırığında aşağıdakılar göstərilməlidir: • Piagetin koqnitiv xüsusiyyətlərini qiymətləndirmək üçün seçilmiş fəaliyyətlərin qısa izahı; • qrup üzvləri arasında iş bölgüsü və hər üzvün yerinə yetirdiyi fəaliyyət; • fəaliyyətlərin seçilməsi və hazırlanması zamanı istifadə olunan kitab, elmi məqalə, internet mənbəyi və digər resursların linkləri. Aktivlik – 5 bal Aktivlik tələbənin dərstdə sadəcə iştirakına deyil, tədris materialı ilə necə işlədiyinə əsasən qiymətləndirilir. Tələbənin verilmiş sinif nümunələrini təhlil etməsi, nəzəri anlayışları praktik situasiyalarla əlaqələndirməsi, sual-cavab və qrup müzakirələrində əsaslandırılmış fikir bildirməsi və praktiki fəaliyyətlərə qoşulması nəzərə alınır. Davamlı şəkildə mövzuya uyğun fikir və nümunə gətirən, öz mövqeyini kurs anlayışları ilə əsaslandıran tələbə daha yüksək qiymətləndirilir. Dərstdə fiziki iştirak edib akademik müzakirələrə və fəaliyyətlərə qoşulmamaq tam aktivlik balı üçün kifayət etmir. Davamiyyət – 5 bal Davamiyyət semestr ərzində ayrıca qeydə alınır. Hər iki buraxılmış dərs üçün davamiyyət balından 1 bal çıxılır. Üzrlü səbəbdən dərstdə iştirak edə bilməyən tələbə universitetin müəyyən etdiyi qaydada dekanlığa məlumat təqdim etməlidir. Fənn üzrə ümumi dərs saatlarının 25 faizindən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılır. Süni intellektdən istifadə Süni intellekt alətləri qrup təqdimatının ilkin planını hazırlamaq, mövzu üzrə araşdırma sualları yaratmaq, akademik axtarış üçün açar sözlər müəyyənləşdirmək məqsədilə yardımçı vasitə kimi istifadə edilə bilər. Mövcud olmayan və ya yoxlanılması mümkün olmayan AI-generated references qəbul edilmir. Fəallığın qiymətləndirilməsindəki kriteriyalar • Dərs zamanı dərs prosesini pozmaq və qeyri-etik hərəkətlər etmək, mobil telefondan istifadə etmək birbaşa fəallığa təsir edən amil kimi qiymətləndirilir,		
Cədvəl			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar

1	19.09.2026	Təhsil və psixologiya arasında əlaqə; təhsil psixologiyasının tərifli və funksiyaları; öyrənmə və inkişaf ilə bağlı əsas anlayışlar.	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text Project. Chapter 1 (s. 8-17) 2. A. Woolfolk, Educational Psychology, thirteenth edition. Pearson, 2016 (s. 29-56)
2	26.09.2026	Təhsilin inkişafında trendlər; tələbə müxtəlifliyi və müəllimin peşəkar inkişafı; təhsil psixologiyasının rolu.	K. Seifert and R. Sutton. Educational Psychology. Second edition. 2009. Chapter 1 (s. 8-17)
3	03.10.2026	Öyrənmədə davranışçı (behaviorizm) yanaşmalar; Davranışçı öyrənmə nəzəriyyələri; Davranış və öyrənmə arasındakı əlaqə; Klassik şərtlənmə nəzəriyyəsi; davranışçı yanaşmaların sinif mühitində tətbiq. I Qrup işi	Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text Project (s. 22-27)
4	10.10.2026	Operant şərtlənmə nəzəriyyəsi; Davranış və öyrənmə arasındakı əlaqə; davranışçı yanaşmaların sinif mühitində tətbiq.	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text Project (s. 28-32)
5	17.10.2026	Sosial öyrənmə nəzəriyyəsi. Sosial öyrənmə nəzəriyyəsinin əsas prinsipləri. Müşahidə yoluyla öyrənmə prosesləri. Sınıq pəncərə nəzəriyyəsi, təhsil prosesində zorakılıqlar. Mükafat və cəza prinsipləri. II Qrup işi	A. Woolfolk, Educational Psychology, thirteenth edition. Pearson, 2016 (s. 277-308)
6	24.10.2026	İnkişaf mərhələləri / sahələri. Yaş dövrləri. Fiziki inkişaf, idraki inkişaf, sosial-emosional inkişaf, nitq inkişafı.	1. İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil proqramı, AR Təhsil İnstitutu və UNİCEF (s. 5-13) 2. Valideyn və mütəxəssislər üçün uşaq inkişafı üzrə tövsiyələr, AR Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi. Bakı 2010 (s. 6-33)
7	31.10.2026	Kognitiv inkişafın elementləri və anlayışları. Piaget'in kognitiv inkişaf nəzəriyyəsi. III qrup işi	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text Project (s. 32-37)
8	07.11.2026	Midterm imtahanı	
9	14.11.2026	Öyrənməni Öyrətmək. Bloom'un tam öyrənmə modeli . Bruner'in kəşif yoluyla öyrənmə modeli.	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text. Project (s. 35-37)
10	21.11.2026	Yaddaş növləri . Atkinson-Şifrın yaddaş modeli. Yaddaş strategiyaları	S.E.Wood, E.G. Wood and D. Boyd (2005). Mastering the

			world of psychology.USA, Pearson Education (s. 170-173, 188-189)
11	28.11.2026	Atipik inkişaf. Xüsusi öyrənmə çətinliyi. Öyrənmə pozuntusunun ümumi əlamətləri. Inkluziv təhsil. Qonaq mühazirəsi.	1.ARTİ-nin Metodik Dəstək və Peşakar İnkişaf Mərkəzi, “Xüsusi öyrənmə çətinliyi olan uşaqları tanımaq” məqalə 2.UAFA və George Town Universitetinin birgə hazırladıqları vəsaitlər
12	05.12.2026	Təlim motivasiyası. Motivasiya və onun növləri. Təlim mühitində effektiv ünsiyyət və növləri	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text. Project (s. 154-173) 2. Woolfolk, A. (2018). Educational Psychology (s. 469-509)
13	12.12.2026	Təlimdə qiymətləndirmə.	1.Woolfolk, A. (2018). Educational Psychology (s. 594-630) 2. AR Elm və Təhsil Nazirliyi, AR ümumtəhsil sistemdə Qiymətləndirmə Konsepsiyası (internet-əsaslı məlumat)
14	19.12.2026	Sinifin idarə olunması. Ailə və Məktəb əməkdaşlığı.	1. Seifert, Sutton. (2009). Educational Psychology. Zurich: Global Text Project (s. 134-151) 2.FAMILY - SCHOOL PARTNERSHIPS FRAMEWORK A guide for schools and families. Australian Government, department of Education, Employment and Workplace Relations (s. 4-14)
15	26.12.2026	Qrup təqdimatları və keçirilənlərin təkrarı	
16		Final imtahanı	